

Kvalitetsplan

Barnehage og skole

Overganger i det helhetlige
utdanningsløpet

Innhold

1.	Innledning og lovgrunnlag	4
2.	Verdier, strategier og holdninger	4
3.	Overgang Barnehage – skole og SFO	6
3.1.	Kunnskapsgrunnlag	6
3.2.	Tiltak i overgangen mellom barnehage, skole og SFO	7
A)	Samarbeid	7
B)	«Bli- kjent» aktiviteter	8
C)	Informasjonsutveksling	10
3.3.	Årshjul for overgang barnehage til skole/SFO	12
4.	Overgang fra barne- til ungdomstrinnet	14
4.1.	Kunnskapsgrunnlag	14
4.2.	Tiltak i overgangen mellom barnetrinnet og ungdomstrinnet	15
A)	Samarbeid	15
B)	Bli-kjent-aktiviteter	17
C)	Informasjonsutveksling	18
4.3.	Årshjul for overgang barneskole - ungdomsskole	22
5.	Overgangen til videregående opplæring	24
5.1.	Kunnskapsgrunnlag, hensikt og mål med videregående opplæring	24
A)	Samarbeid mellom Lillestrøm kommune fylkeskommune Akershus (Romerike)	26
B)	Bli-kjent-aktiviteter	27
C)	Informasjonsutveksling	28
5.3.	Årshjul for overgang ungdomsskole - VGO	32
6.	Litteratur, kilder og vedlegg	34

1. Innledning og lovgrunnlag

Barnehageloven (§2.a) sier at

«Barnehagen skal samarbeide med skolen om barnas overgang fra barnehage til skole og skolefritidsordning. Samarbeidet skal bidra til at barna får en trygg og god overgang.»

Opplæringsloven (§4-7) og Privatskoleloven (§5-6) sier at

«Skolen skal samarbeide med barnehagen om barna sin overgang fra barnehage til skole og skolefritidsordning. Samarbeidet skal bidra til at barna får ein trygg og god overgang.»

Opplæringsloven (§9-5) og Privatskoleloven (§5-5) sier at

«Fylkeskommunen/dei videregående skolene skal sørge for at elevane får ein trygg og god overgang frå grunnskolen til den vidaregåande opplæringa. Kommunen/grunnskolen skal samarbeide med fylkeskommunen/den vidaregåande skolen om overgangen.»

Overgangene mellom arenaene barnehage, grunnskole og videregående skole er sårbare perioder i alle barn og unges liv. I Lillestrøm kommune skal alle barn og unge oppleve overgangene mellom de ulike arenaene på en trygg og god måte. Det skal være en selvfølge at de erfarer at deres meninger om det som vedrører deres liv blir hørt. Overgangene skal anses som en prosess, og alle handlinger og avgjørelser som gjennomføres for hvert enkelt barn skal følge det overordnede prinsippet om at det er med hensyn til barnets beste (jmf. Barnekonvensjonen, 1991, §3 og §12).

Denne Kvalitetsplanen og tiltakene som den skisserer skal bidra til at barn og unge, og deres foresatte opplever en sammenheng mellom barnehage, skole/SFO, barneskole, ungdomsskole og videregående skole, og de skal bli forklart og forstå hvorfor vi har de tiltakene vi har. Planen skal bygge på felles verdier og arbeidsmåter på tvers av arenaene, og legge grunnlag for videre læring, utvikling og trivsel. Den avgivende arenaen skal bidra til å gjøre barna og ungdommene klare for overgangen, og den mottagende arenaen skal være forberedt til å ta dem imot.

Tiltakene i denne planen skal også bidra til å utvikle gode profesjonsfellesskap mellom ansatte i barnehage, skole og SFO i Lillestrøm kommune. De ansatte skal utvikle et felles begrepsapparat. Planen skal legge til rette for og bidra til erfaringsdeling mellom arenaene og de spesifikke enhetene.

I planen er eksisterende rutiner for de ulike overgangene samlet, og tiltak som allerede finnes i kommunen om disse overgangene er synliggjort. Planen er forpliktende for kommunale og private barnehager, samt for de kommunale grunnskolene. Private grunnskoler i kommunen oppfordres også til å gjøre seg kjent med planen og å følge den.

2. Verdier, strategier og holdninger

Formålsparagrafene for barnehage og skole bygger på at barn og unge er kompetente bidragsyttere – både i egne liv og i et demokratisk samfunn. Verdiene som vektlegges er respekt for menneskeverdet og naturen, åndsfrihet, nestekjærlighet, tilgivelse, likeverd og solidaritet. De felles verdiene vektlegges i tiltakene i denne planen. Målet er at barn og unge, og deres foresatte opplever samsvar mellom verdigrunnlaget i barnehage, skole og SFO, og videregående skole, og at overgangene også preges av verdiene.

Lillestrøm kommunes grunnverdier belyses i denne planen:

- **Tillit** i prosessen som gjelder overgangene mellom barnehage, skole og SFO innebærer at ansatte fra de ulike virksomhetene anerkjenner og respekterer hverandres særpreg, vurderinger og arbeidsmåter.
- **Inkludering** vil si et godt og åpent samarbeid mellom virksomhetene og med de foresatte, basert på de ulike behovene barna og familiene har. Barn og unge, og foresatte skal bli involvert slik at de forstår begrunnelsen for overgangsaktivitetene.
- **Nyskaping** innebærer at ansatte går sammen om tiltakene, slik at overgangene blir gjennomført med god kvalitet i hele kommunen. I møtepunktene som er beskrevet i planen utvikler ansatte et profesjonsfelleskap og lærer av hverandre.

Holdning om å «løfte blikket og innta et livsløp-perspektiv»

Lillestrøm kommune har en klar og samlende visjon: Sammen om en god oppvekst, der målet er at alle barn og unge i kommunen skal oppleve «en oppvekst preget av trivsel, trygghet og livsmestring gjennom tidlig innsats, samhandling og inkluderende fellesskap». Det er derfor viktig å understreke at alle beslutningstakere og ansatte i kommunen som gir tjenester til barn og unge bør innta en holdning om å forstå at sitt eget faglig bidrag ikke bare er positiv for andres

faglige arbeid med barn og unge, men det er helt nødvendig å etterstrebe samarbeid på tvers av enheter. Det er viktig å «løfte blikket» fra sitt eget arbeid, og sin egen enhet og innta et livsløp-perspektiv i arbeidet med å bidra til å skape gode overganger i et barns liv. En god oppstart på skole og SFO legger til rette for en god oppstart på ungdomsskolen, som igjen legger til rette for en god oppstart og gjennomføring på videregående skole, og dermed senere i høyere utdanning eller arbeidslivet. Trygge og positive overganger er enklest å oppnå i et barnehage- og skoletilbud av god generell kvalitet, der barnet blir sett, forstått, inkludert og støttet i sin individuelle utvikling. Det er derfor viktig å forstå at denne kvalitetsplanen er gjensidig avhengig av og bygger på alle andre kvalitetsplaner som gjelder for barnehage og skole i Lillestrøm kommune.

3. Overgang Barnehage – skole og SFO

3.1. Kunnskapsgrunnlag

Overgangene mellom barnehage, skole og SFO går bra for de fleste barn, mens enkelte opplever uro og engstelse. Studier presentert i forskningsnotatet «Tiltak med positiv innvirkning på barns overgang fra barnehage og skole – en systematisk kunnskapsoversikt» (2015) viser at manglende sammenheng er en hovedårsak. Det som bidrar til at barna opplever sammenheng, er en rekke små tiltak som begynner et halvt år før selve overgangen, og strekker seg inn i skoletiden. Tiltakene må være gjennomtenkte, systematiske og målrettede, og de involverte må vite hva de skal gjøre, hvordan og hvorfor de gjør det.

Forskningsnotatet er et viktig grunnlag for tiltakene i Lillestrøm kommune: samarbeid, bli-kjent-aktiviteter og informasjonsutveksling. Studiene peker videre på to nøkkelområder som skaper gode forutsetninger for tiltakene: profesjonssamarbeid mellom institusjonene, og synliggjøring av tiltakene overfor barn og foresatte. I profesjonssamarbeidet bør man få kjennskap til hverandres arbeidsmåter det siste året i barnehagen og det første året i skolen.

Anerkjennelse for de ulike kulturene og enhetenes ulike grunnlagstenkning må ligge til grunn for samarbeidet. Studiene viser også hvor viktig det er for barna at de voksne er tydelige i overgangsprosessen. De voksne må synliggjøre for barna hva som hender på måter som gjør at det er mulig for dem å forstå. I denne studien kalles denne synliggjøringen *transparens*.

Overgangen mellom barnehage, skole og SFO må anses som en fysisk, emosjonell og kognitiv prosess som barna trenger tid på å bearbeide.

Overgangen mellom barnehage, skole og SFO må anses som en fysisk, emosjonell og kognitiv prosess som barna trenger tid på å bearbeide.

Funn i studiene viser at det er en tendens til at barnehagene arbeider mer skolerettet det siste barnehageåret fremfor at arbeidsmåtene i de to institusjonene bygger videre på hverandre som en lang læreprosess. Av studiene går det frem at profesjonssamarbeidet blant annet bør handle om hvordan lek kan og bør få en forsterket rolle også i skolen - ved at den brukes på et faglig grunnlag til å styrke og fremme barnas læring i skolen.

Tiltakskategoriene

- **samarbeid**
- **bli-kjent-aktiviteter**
- **informasjonsutveksling**

er identifisert i studiene i forskningsnotatet, og benyttes som hovedområder for tiltak i overgangen mellom barnehagen og skole/SFO.

3.2. Tiltak i overgangen mellom barnehage, skole og SFO

I Lillestrøm kommune tar noen skoler imot skolestartere fra få barnehager, mens andre skoler tar imot skolestartere fra mange barnehager. Uavhengig av antall barnehager og antall barn, skal det være et samarbeid mellom skolene og barnehagene, og denne planen har ulike forslag til tiltak. kategorisert etter de tre hovedområdene *samarbeid, bli-kjent-aktiviteter og informasjonsutveksling*.

A) Samarbeid

Kjennetegn på god praksis	Praksisen sannsynliggjør
Barnehage og skole har faglig samarbeid om forventninger, kompetanse og planlegging.	Barnehagelærere og lærere utvikler en felles forståelse for hverandres læreplaner og arbeidsmåter.

Faglig pedagogisk møte mellom barnehage og skole på høsten

Lærere i barnehage og skole har felles møteplasser for forventningsavklaringer, kompetanseutvikling og felles planlegging.

Skolen innkaller til et møte for aktuelle fagpersoner på egen skole og fra barnehager i skolens inntaksområde. Naboskoler kan samarbeide om hvilke barnehager som inviteres til den enkelte skoles møte. Hensikten med møtet er å utvikle det faglige samarbeidet og å øke kunnskapen om hverandres virksomheter. Planen skisserer her noen forslag til innholdet i møtet.

- Informasjon fra barnehagene om pedagogisk opplegg det siste året i barnehagen
- Forventninger fra skolen og SFO til hva barna bør forberedes på (med hensyn til for eksempel selvstendighet, egenledelse, mm.)
- Informasjon fra skolen og SFO om hva som møter barna når de starter
- Lillestrøm kommunes kvalitetsplaner – praksis i barnehagen og skolen
- Læring gjennom lek, metodikk og faglige tilnærminger
- Arbeidet med sosial kompetanse i barnehage og skole
- Utvalg av felles «Overgangsobjekter» som brukes både i barnehagen og på 1. trinn (sanger, bøker, rim og regler)
- Kjennskap til språklige milepæler i 5. leveår
- Orientering om begynneropplæringen i lesing og skriving på 1. trinn.

Videre bør det i dette møtet avtales aktiviteter i løpet av året, som for eksempel gjennomføring av besøksdager og andre bli-kjent aktiviteter. Det er felles ansvar mellom skoler og barnehager. Det er barnehagens ansvar å selv ta initiativ til aktiviteter og informasjonsutveksling hvis det er mange barn til en annen skole enn nærmeste.

B) «Bli- kjent» aktiviteter

Kjennetegn på god praksis	Praksisen sannsynliggjør
Barnehage og skole bruker kvalitetsplanene for språk, lesing og skriving og regning.	Barna får stimulert språklige og matematiske ferdigheter og opplever sammenheng i opplæringen.
Barnehage, skole og SFO gjennomfører noen like aktiviteter.	Barna opplever noe som er kjent fra barnehagen når de begynner på skolen.
Barnehage og skole forklarer hensikten med de ulike aktivitetene.	Barna opplever trygghet ved å involveres i prosessen.

Forslag til forberedende aktiviteter i barnehage:

Barnehagen jobber med prosjekt «Hva er skole? Hva er SFO?» med utgangspunkt i barnas nysgjerrighet. Barnehagen bør være tydelig med barna på at hensikten med disse aktivitetene er å forberede skolestart.

Problemstillinger som kan undersøkes er:

- Hva gjør man på skolen og SFO?
- Hvordan ser det ut på skolen og på SFO?
- Hva er en lærer, rektor, pult, klasserom, friminutt, SFO, skole, timer osv.
- Hva lurar barna på?

Bruk metodikk som å:

- Snakke om det, tegne eller leke
- Undersøke og finne ut:
 - snakke med noen på skolen
 - få se i klasserom eller se bilder av et klasserom (barnehagen kan spørre skolen om det lar seg arrangere å få besøke et klasserom uten elever til stede)
 - barnehagebarn og førsteklassinger skriver spørsmål og svar til hverandre
 - fotografere på skolen og SFO
- Besøke skolen noen ganger, sette datoer slik at barn i barnehager med få barn kan være med samtidig som de de skal begynne sammen med.
- Lage et «hefte» for barna som inneholder arbeidene fra våren og bilder fra barnehagen som barna kan ta med seg inn i skolen. Skole og SFO kan bruke dette på høsten. Innhold og omfang avklares i samarbeid mellom barnehage, skole og SFO.
- Bruk av andre overgangsobjekter, som for eksempel et kosedyr. Barnehagen kan be kontaktlærerne på skolen om å ta et bilde av et kosedyr («klassebamse på 1. trinn»), som kommer til å møte barna når de begynner på skolen. Det kan følge med et brev fra bamsen/skolen, som barnehagen kan lese for barna.

Forslag til felles innhold i barnehage, skole og SFO

- Boka «Hvordan begynner man på skolen» av Anna Fiske, velg ut fokusord.
- Felles tursted på våren i barnehagen og høsten i 1.klasse.
- Barnehagen og skolen kan bli enige om felles sanger, rim/regler og regelleker som brukes både i barnehagen og i første klasse (dette kan avtales i det faglig pedagogiske møte på høsten)

Språklige aktiviteter

- Bruk forslag til aktiviteter fra Kvalitetsplan barnehage og skole - språk, lesing og skriving.

Matematiske aktiviteter

- Bruk forslag til aktiviteter fra Kvalitetsplan for barnehage og skole – regning.

Besøksdager

Alle skolestartere skal få mulighet til å gjennomføre minst én besøksdag på den skolen de skal begynne på i perioden mai/juni. Utover fast besøksdag oppfordres det til å gjennomføre aktiviteter for at skolestartere blir kjent med skolen og skolens områder gjennom hele året før skolestart. I det faglige pedagogiske møtet på høsten bør barnehagen og skolen i samarbeid utarbeide en plan for «bli-kjent-aktivitetene» samt besøksdager. Gjennomføringen av selve besøksdagen gjøres fleksibelt og tilpasset etter behovet i det geografiske området.

Skolene bør åpne opp for uformelle besøk fra barnehagene, og ved kapasitet stille eventuelle spesialrom til disposisjon (bibliotek, gymsal, musikkrom, samlingssal etc.). Skolestarterne kan da besøke skolen som arena uten at det forutsetter et planlagt opplegg fra skolens side.

Forslag til innhold i besøksdager

- Skolestarterne møter faddergrupper
- Det gjennomføres samlinger med bestemt innhold som har skolepreg, f.eks. formingsaktivitet, matematikk-leker og spill, lek og idrett
- Skolestarterne får besøke et klasserom og SFO
- Skolestarterne spiser lunsj sammen med 1. trinn
- Skolestarterne blir kjent med utelekeplassen

Oppstart SFO i august

SFO er for mange skolestartere den første arenaen de møter i overgangen til skole. SFO spiller en viktig rolle i overgangen fra barnehage til skole med rammer og innhold som gjenkjennes fra barnehagen. SFO-leder har ansvar for å sikre at de første dagene er trygge for nye barn og deres foresatte. SFO-leder skal sørge for at alle nye familier tas mot på en forutsigbar måte som gir trygge rammer rundt oppstarten. SFO-leder skal samarbeide med kontaktlærere i første klasse slik at daglige rutiner med for eksempel samlinger, aktiviteter, bli-kjent aktiviteter, frilek og spising, pauser, toalettbesøk, gjør det lett for barna å venne seg til hverdagen på skolen. Måltider og utetid må tilpasses som en forberedelse til skolestart.

C) Informasjonsutveksling

Kjennetegn	Praksisen sannsynliggjør
Skolen holder informasjonsmøte for foresatte.	Bidrar til å skape en god overgang for barna, og gir trygghet til foresatte og barn.
Barnehage og skole utveksler informasjon om barna.	Skolen kan tilrettelegge undervisningen etter barnas individuelle behov.
Barna får informasjon om hensikten med aktivitetene.	Overgangen oppleves som en sammenhengende prosess.

Informasjon til foresatte som omhandler overgang og skolestart:

- **Informasjonsmøte i barnehagen** for foresatte til skolestartere (høsten i det siste barnehageåret). Barnehagen informerer foresatte til kommende elever på 1. trinn om skoleforberedende planer, overgangsaktiviteter, hensikt og tiltak. En representant fra nærskolen inviteres. For de skolene som har mange barnehager i nærheten må skolene må vurdere hvilke invitasjoner de skal takke ja til, har kapasitet til å være med på og hva som er hensiktsmessig. Det er viktig å formidle til foreldrene at pedagoger i barnehage og skole samarbeider for å finne gode løsninger, at foresattes og barnas ønsker og meninger blir hørt, men at beslutningen om for eksempel klassesammensetting i siste instans gjøres av skolen.
- **Informasjonsmøte på skolen** for foresatte på våren. Skole og SFO informerer foresatte til kommende skolestartere om overgangen og oppstart. Møtet skal skje før søknadsfrist til SFO (1. mars). Se vedlegg i denne kvalitetsplanen for et utkast til informasjonsskriv som kan sendes ut til foreldrene sammen med offentliggjøring av klasselistene i juni.

Forslag til innhold i møtet:

- Generell informasjon om SFO-tilbudet og skolehverdagen de første ukene etter skolestart
- Forventninger skolen har til foreldre og til de kommende førsteklassingene (om selvstendighet, forberedelser, skole-hjem-samarbeid osv.)
- Informasjon om viktige frister (innskriving, søknad om plass på SFO osv.)
- Informasjon om hvordan klasser settes sammen: Klassesammensetting er en prosess der målet er et godt og trygt læringsmiljø. Skolene tar avgjørelser med bakgrunn i hvert enkelt barns beste, og gjør prioriteringer deretter.
- Informasjon om hvordan foreldrene kan bidra med å forberede barnet til skolestart gjennom sommerferien (omtale skolen positiv, besøke skolebygget, ta kontakt med andre skolestartere i nærområdet for å bli kjent osv.)
- **Utviklingssamtale i barnehagen** på våren. Barnehagene benytter Lillestrøm kommunes mal for utviklingssamtaler på de ulike årstrinn. I den siste samtalen før skolestart innhentes samtykke til overføring av informasjon til skolen. I tillegg til informasjon om det enkelte barn kan barnehagen vurdere om det kan være aktuelt å overføre informasjon om barnets

fungering i gruppe og relasjoner til andre barn. Dette kan være aktuelt for å sikre barnet den støtte og trygghet som er nødvendig når klasser og grupper settes sammen på skolen.

- **Den første utviklingssamtalen** på skolen på høsten etter skolestart omhandler hvordan overgangen har vært for det enkelte barn. Skjema fra barnehagen tas opp igjen og det vil skape en god sammenheng.

Informasjonsoverføring fra barnehage til skole

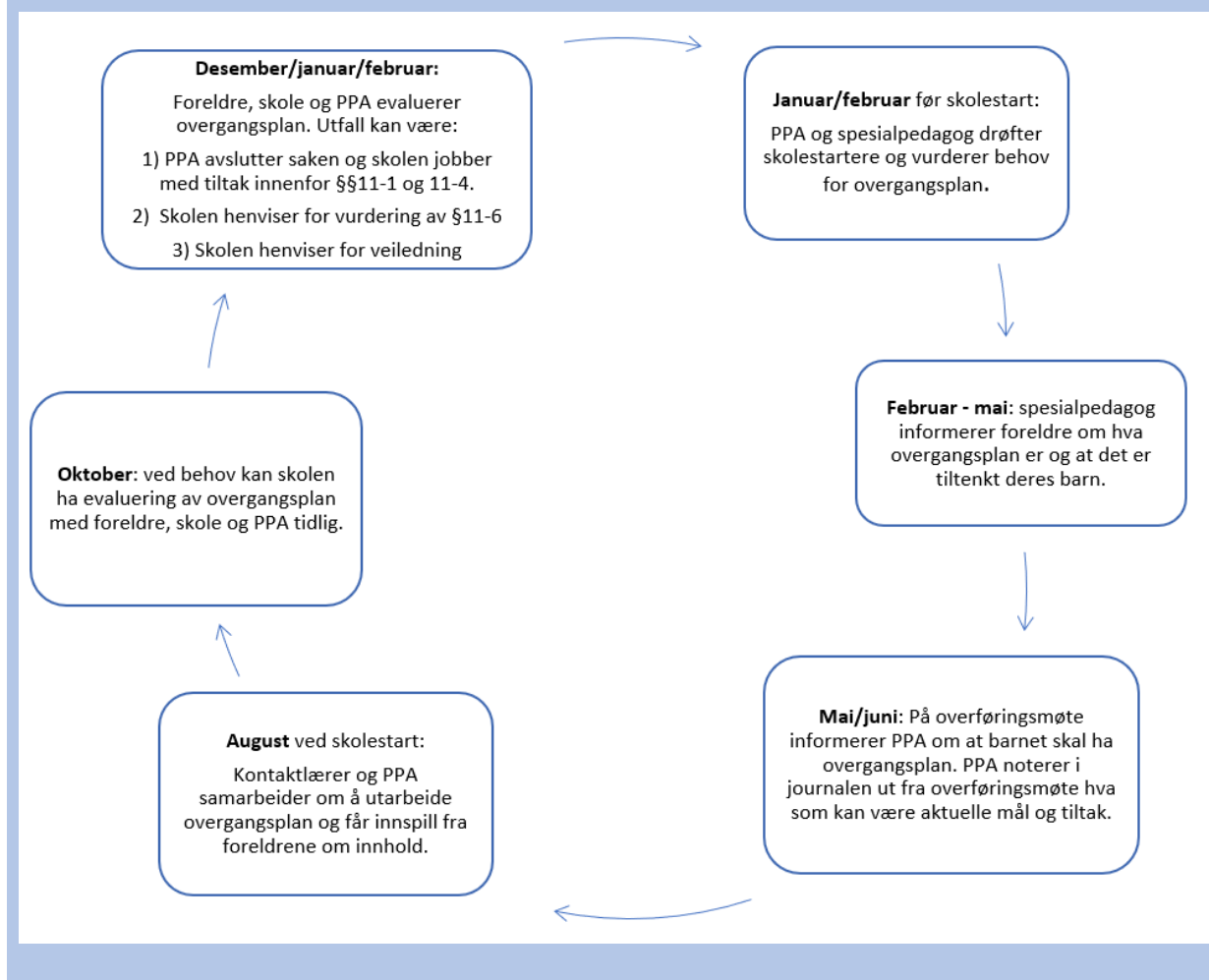
- Barnehagen har ansvaret for å sørge for at nødvendig og viktig informasjon overføres til skolen for barn som har spesielle behov i form av individuelt tilrettelagt opplæring (§11-1). Det gjennomføres møter mellom barnehage, skole og SFO om hvert enkelt barn, som beskrevet i rutinen for spesialpedagogisk hjelp.
- Barnehagen, PP-tjenesten og spesialpedagog i barnehagen samarbeider med skolen om informasjonsoverføring for barn som har hatt spesialpedagogisk hjelp i barnehagen, men som med stor sannsynlighet *ikke* vil ha behov for individuelt tilrettelagt opplæring (§11-6). I disse tilfeller utarbeides en «Overgangsplan», se beskrivelse nedenfor.
- Informasjonsoverføringsmøte mellom barnehagen og skolen på våren etter utviklingssamtalene i barnehagene, med informasjon om barnegruppen som helhet. Overlevering av skjemaer for enkeltbarn der det er gitt samtykke til det. Det informeres kun om det som foreldre har gitt samtykke til.

«Overgangsplan» for barn som har vært under oppfølging av PP-tjenesten i barnehagen

Overgangsplanen er et tiltak som ivaretar skolestartere som har hatt spesialpedagogisk hjelp (Barnehageloven §31), eller som har vært under oppfølging av PP-tjenesten i barnehagen i overgangen fra barnehage til skole. Skole og barnehage er to ulike arenaer og overgangsplan gir skolestartere mulighet til å få tilpasset opplæring og bli vurdert i det miljøet de skal være i. Overgangsplanen skal sikre god informasjonsflyt i overgangen mellom barnehage, PP-tjenesten og skole, samt at systematiske tiltak som barnet har hatt i barnehagen raskt videreføres til skolen (Opplæringsloven §11-1). Overgangsplanen gjør det lettere for skolen å vurdere barnets reelle behov for oppfølging og tilrettelegging i skolehverdagen.

Et utkast til planens innhold utarbeides i samarbeid mellom PP-tjenesten, spesialpedagog, barnehagen før sommerferien. Foreldrene informeres og kan gi innspill. Ved skolestart i august fullføres planen i samarbeid mellom skolekontakt fra PP-tjenesten og kontaktlærer. Foreldrene informeres om innhold og videre oppfølging. Se «Årshjul for Overgangsplanen» for tidsfrister og detaljert fremgangsmåte.

Årshjul for «Overgangsplan»

3.3. Årshjul for overgang barnehage til skole/SFO

Årshjulet viser forpliktende aktiviteter gjennom skole- og barnehageåret, både samarbeidsaktiviteter, bli-kjent-aktiviteter og informasjonsutveksling.

FRIST	AKTIVITET	KILDE/ ROUTINE	ANSVAR
September/ oktober (året før skolestart)	- Faglig-pedagogisk møte mellom skole og barnehage (områdemøte) - Informasjonsmøte for foreldre til skolestartere i barnehagen. Skolen inviteres til å delta. - Barnehagen informerer skolen tidlig hvis det er skolestartere som kan ha behov for store tilpasninger eller fordrer ekstra langsiktig planlegging (for eksempel av bygg eller behov for særskilt kompetanse) - Drøfting av innsøking til spesialskole. Innsøking skal drøftes med PPA før foreldre anbefales å søke. Frist for henvisning til PPA er 1. oktober.	Egen rutine	Rektor Styrer Styrer Styrer
November	Søknad til Frydenlund, Skansen eller Riddersand skole sendes Fagstab oppvekst innen 1. November	Egen rutine	Styrer

Desember	• Det utarbeides sakkyndig vurdering for barn som søkes til Frydenlund, Skansen eller Riddersand skole innen 12. desember.		PPA
Høst / Vår	• Felles bli kjent- aktiviteter		Felles
Januar	• Utsending av innskrivingsbrev • Informasjon på innbyggerportalen • For skolestartere med rett til spesialpedagogisk hjelp drøftes behovet for eventuell individuelt tilrettelagt opplæring (ITO) på skolen på det årlige drøftingsmøtet mellom spesialpedagog i barnehagen og PPA. • Styrer kaller skole og andre hjelpeinstanser inn til overføringsmøter mellom barnehage og skole/SFO for barn med spesialpedagogisk hjelp.	Egen rutine	Fagstab Fagstab PPA Styrer
Februar	• Henvisning til PPA for barn som kan ha behov for spesialundervisning på skolen (innen 1. februar). Før henvisningen skal styrer kontakte rektor for drøfting.		Styrer
Vår	• Besøksdager		Felles
April	• Søknadsfrist utsatt/ fremskutt skolestart (1. april) • Utviklingssamtaler i barnehagen (innen 15. april) • Informasjonsoverføringsmøte mellom barnehage og skole i etterkant av utviklingssamtale i barnehagen. Benytt skjemaet God skolestart. Ved behov sendes observasjonsskjemaene TRAS og MIO. Gi eventuelt informasjon om barn som kan ha rett til forsterket opplæring i norsk (FON) etter Opplæringsloven §3.6 (innen 30. april).	Egen rutine Egen mal	Styrer Styrer Styrer
Mai/juni	• Informasjonsmøte på skolen for foresatte til skolestartere • Besøksdag på skolen for barn og foresatte • Styrer kaller skole og andre hjelpeinstanser inn til overføringsmøter mellom barnehage og skole/SFO for barn med spesialpedagogisk hjelp (barn som enten får vedtak om ITO på skolen, eller som får en «Overgangsplan»).		Rektor Rektor Styrer
August (skolestart)	• Oppstart SFO og skole • PPA og kontaktlærer utarbeider «Overgangsplan» for skolestartere som har hatt spesialpedagogisk hjelp i barnehagen, men som ikke har behov for individuelt tilrettelagt opplæring ved skolestart.		Rektor Rektor og PPA

4. Overgang fra barne- til ungdomstrinnet

4.1. Kunnskapsgrunnlag

Overgangen fra barnetrinnet til ungdomstrinnet innebærer en rekke endringer i elevens skolehverdag, og den faller tidsmessig sammen med at elevene gjennomgår betydelige kroppslige og emosjonelle endringer, og er på søken etter sin identitet. Overgangen medfører introduksjon av karakterer, økt læringstrykk, flere fag og prøver, og mer krevende undervisning. Elevene får nye og flere lærere, det stilles større krav til selvstendighet, og de får mer ansvar for lekser og

skoleutstyr. De fleste skifter også skolebygg, nye klasser etableres, og eleven må bli kjent med nye medelever. Til tross for at denne overgangen betydningsfull og sammensatt, er det forsket svært lite på dette feltet i Norge (Maugsten, K. & Spernes, K, 2023).

Maugsten & Spernes (2023) viser til en internasjonal forskningsoversikt som viser at elever og lærere har ulike oppfatninger av hva som er viktig i overgangen mellom barnetrinnet og ungdomstrinnet. Mens elevene er opptatt av sosiale og emosjonelle forhold, har lærere og skoleledere søkelyset på faglige spørsmål.

Basert på den eksisterende forskningen fra norske forhold mener Maugsten & Spernes (2023) at det er for lite dialog og samarbeid mellom skolene om overgangen, slik at en del elever opplever større utfordringer enn nødvendig. Dersom elevene i tillegg ikke føler tilhørighet i den nye klassen, så kan det påvirke deres faglige og emosjonelle utvikling negativt, og overgangen til ungdomsskolen vil oppleves krevende, og i verste fall kan eleven utvikle emosjonelle eller faglige vansker.

Hva bidrar til en god overgang?

En undersøkelse gjennomført av Strand (2021, i Postholm, Haug, Krumsvik & Munthe (red.)) viser at det er viktig at elevene opplever at deres behov for sosial trygghet og tilhørighet i overgangen blir tatt på alvor og hensyn til. Strand peker på at dersom elevene i tillegg blir forberedt på hva som møter dem, og har positive forventninger, så er det gode forutsetninger for at de får en god overgang. Som Maugsten & Spernes peker på, er det også avgjørende at skolene har en god dialog.

Overgangen mellom barnetrinnet og ungdomstrinnet må anses som en fysisk, emosjonell og kognitiv prosess, som elevene trenger tid til å bearbeide. Elevene *er* ikke ungdomsskoleelever den dagen de begynner på ungdomstrinnet. De skal *bli* det. Dette betyr at barneskolens oppgave er å forberede elevene gradvis gjennom det siste halvåret på barnetrinnet, og ungdomsskolens oppgave er å ta de imot og jobbe videre med utgangspunkt i hvor eleven er i sin utviklingsprosess gjennom det første året etter at eleven har begynt.

Elevene *er* ikke ungdomsskoleelever den dagen de begynner på ungdomstrinnet. De skal *bli* det.

Basert på ovennevnte studier og tilgjengelig litteratur er følgende tiltakskategorier styrende i Lillestrøm kommune for å sikre en god overgang mellom barneskolen og ungdomsskolen for alle elever:

- **samarbeid**
- **bli-kjent-aktiviteter (forberedelser)**
- **informasjonsutveksling**

4.2. Tiltak i overgangen mellom barnetrinnet og ungdomstrinnet

Det skal være et systematisk og planlagt samarbeid mellom barne- og ungdomstrinnet, der både barneskolen og ungdomsskolen skal gjennomføre en rekke tiltak hver for seg, og sammen. Tiltakene er organisert i de tre tiltakskategoriene: *samarbeid*, *bli-kjent-aktiviteter* og *informasjonsutveksling*.

A) Samarbeid

Kjennetegn på god praksis	Praksisen sannsynliggjør
Barneskolen og ungdomsskolen har et overordnet profesjonssamarbeid om forventninger (faglig og sosialt), hverandres kompetanse og arbeidsmåter, samt planlegging og evaluering av viktige aktiviteter i overgangsprosessen.	Ledelsen og lærere utvikler en felles forståelse for hverandres læreplaner, arbeidsmåter og kompetanse, som gir en helhetlig overgang for elevene og god faglig overlapp.
Barneskolen og ungdomsskolen gjennomfører flere samarbeidsmøter for å planlegge og overføre kunnskap og informasjon om elevene på det kommende kullet.	Ungdomsskolen får innblikk i elevmassen for det kommende året og kan bygge videre på barneskolens erfaringer og kunnskap for å sikre at elevene opplever tilhørighet og faglig mestring.

Faglig pedagogisk møte mellom skolene (høsten)

Skoleledelsen på ungdomsskolen innkaller til minst et årlig møte, der aktuelle fagpersoner fra egen skole og fra barneskolene i inntaksområdet deltar. Hensikten med møtet er å utvikle det faglige profesjonssamarbeidet og å øke kunnskapen om hverandres virksomheter gjennom dialog. Dette er viktig for at barneskolen kan forberede elevene på realistisk og tilstrekkelig måte, og for at ungdomsskolen får innblikk i hvilke forutsetninger og forventninger elevene har.

Forslag til innholdet i møtet:

- Praksis rundt oppstart med karakterer på ungdomstrinnet
- Lekserutiner både på barnetrinnet og ungdomstrinnet
- Tilbakemelding til barneskolen etter analysefunn etter nasjonale prøver 8. trinn
- «Kvalitetsplan for overganger» løftes opp

- Gi gjensidig innblikk i hvordan skolene jobber med sosial og emosjonell kompetanse, egenledelse og selvstendighet, samt hvilke spesifikke tiltak barneskolen gjennomfører for å forberede elevene til ungdomsskolen
- Gjensidige tilbakemeldinger om tendenser skolene ser er positive og/eller mangelfulle (spesifikke områder det aktuelle kullet strever mer eller mindre med, både faglig og sosialt)
- Planlegge ulike bli-kjent-aktiviteter, og hvordan og når besøksdager skal gjennomføres, samt evaluere de som har funnet sted i løpet av året

Overføringsmøte (våren)

Skoleledelsen fra ungdomsskolen kaller inn representanter fra barneskolen for et overføringsmøte på våren. Hensikten er å overføre informasjon om elevmassen for det kommende kullet som helhet, men også om enkelte elever som er sårbare eller trenger «at ungdomsskolen følger ekstra godt med» fra skolestart og inntil elevene har funnet seg til rette i den nye klassen, og inntil de nye lærerne er blitt kjent med sine klasser. Slik kan ungdomsskolen planlegge godt, og forberede det kommende skoleåret. Barneskolen må i den forbindelse sørge for å innhente samtykke fra foreldre til de elevene som drøftes individuelt og med navn på dette møtet. Det kan være hensiktsmessig at barneskolen lager et eget samtykkeskjema allerede i starten av 7. trinn som sendes til alle foreldre, slik at samtykke til informasjonsoverføring til ungdomsskolen er på plass i god tid. Det forutsetter at barneskolen forklarer foresatte at hensikten er å sikre en best mulig overgang for alle elever.

Forslag til innhold i møtet:

- Informasjon fra kartlegginger på gruppenivå (faglig og sosialt) og generelle tendenser i det aktuelle kullet
- Informasjon om elever med oppfølgings-/tilretteleggingsbehov innenfor tilpasset opplæring som for eksempel elever med dysleksi, elever med fysiske utfordringer (syn, hørsel, bevegelse), elever med sosiale eller emosjonelle utfordringer, eller som er i faresonen for å utvikle ufrivillig skolefravær
- Informasjon om utfordringer, men også om tiltak og organiseringsmåter og metoder, som har vist seg å ha god effekt, slik at ungdomsskolen kan videreføre disse

Planleggingsmøte for classesammensetning (våren)

Ungdomsskolen kaller inn til et møte med barneskolen i mai/juni for å sette sammen klasser. Avgiverskolene setter sammen forslag til grupper internt ut fra antall klasser på ungdomsskolen, som ungdomsskolen tar som utgangspunkt for den endelige fordelingen. Dette sikrer god informasjon for en best mulig classesammensetning basert på sosiale, faglige og organisatoriske hensyn som må ivaretas.

B) Bli-kjent-aktiviteter

Kjennetegn på god praksis	Praksisen sannsynliggjør
Elevene får informasjon om og innblikk i hva det innebærer å være ungdomsskoleelev. Elevene får mulighet til å stille spørsmål og få svar.	Elevene får en realistisk forventning om hva de møter på ungdomsskolen, som reduserer bekymring og engstelse, og øker sjansen for en god og positiv opplevelse av overgangen.
Barne- og ungdomsskolen gjennomfører noen felles aktiviteter, der elevene får se de fysiske omgivelsene, hilse på elever/lærere, og kan bli kjent med nye elever fra andre barneskoler.	Elevene opplever noe som er kjent fra barneskolen når de begynner på ungdomsskolen. Ungdomsskolen får et inntrykk av elevene allerede før skolestart, slik at de raskere kan bruke elevenes ressurser og fange opp utfordringer.
Skolene forklarer hensikten med de ulike aktivitetene.	Elevene opplever trygghet ved å involveres i prosessen.

Forslag til forberedende aktiviteter på barneskolen

Barneskolen jobber med tema «Overgang til ungdomsskolen» gjennom våren på 7. trinn.

Forslag til problemstillinger og metoder:

- Samtaler om forskjeller og likheter (hva blir annerledes, hva forblir det samme?): fag, lærere, klasser, skolebygg, timeplanen, lekser, karakterer, friminutt osv.
- Gi mulighet for at elevene kan stille spørsmål (skriftlig eller muntlig)
- Utforske hvilke tanker og følelser elevene har om oppstart på ungdomsskolen, og reflektere sammen med elevene (hva kan være lurt, hva og hvem kan være til hjelp osv.)
- Kontaktlærer bør sette av tid i undervisningen med klassen sin, og bør bruke utviklingssamtale for å tematisere dette

Besøksdager og besøksaktiviteter

Besøksdager og -aktiviteter gjennomføres etter planlagt avtale mellom barneskole og ungdomsskole, men tilpasset etter behovet i det geografiske området. Det skal gjennomføres minst to møtepunkter for elevene i løpet av våren, minst én besøksdag på ungdomsskolen og én aktivitetsdag/treffpunkt med elever fra ungdomsskolen som besøker barneskolen. På det faglige pedagogiske møtet på høsten (se punkt 4.2. A) bør skolene i samarbeid planlegge hva besøksdager og andre «bli-kjent-aktiviteter» skal inneholde og hvordan de skal gjennomføres.

Følgende besøksaktiviteter skal gjennomføres av alle skoler:

- Barneskoleelever besøker ungdomsskolen: besøksdagen foregår på ungdomsskolen. Ungdomsskolen er ansvarlig for å invitere og arrangere. Barneskolen er ansvarlig for å følge og ivareta elevene.
- Representanter fra ungdomsskolen besøker barneskolen: besøket foregår klassevis på barneskolen. Barneskolen er ansvarlig for å invitere og arrangere. Ungdomsskolelærer/kontaktperson fra ungdomsskolen kommer sammen med utplukkede elever fra ungdomsskolen. Forberedelse: Barneskolene har en spørsmålskasse med spørsmål fra elevene/klassen som ungdomsskoleelevene og lærere svarer på.

- Aktivitetsdag/treff mellom alle 7.trinnselever som skal begynne på samme ungdomsskole. Arrangeres av skoleledelsen på de avgivende barneskolene. Avtales i det faglige pedagogiske møtet på høsten.
- Tilrettelagt besøksdag ved behov for enkeltelever. Barneskolen har ansvar for å avtale med ungdomsskolen.

Forslag til aktiviteter på besøksdag på ungdomsskolen:

- Omvisning inne og ute på skolen (For eksempel «Orienteringslek» for å finne ulike gjenstander ute/inne)
- Informasjon fra rektor/inspektør
- Forestilling med elever fra ungdomsskolen
- Stands med elever fra ungdomsskolen som gir ulik informasjon for eksempel valgfag/språk og andre ting
- Felles lunsj med et utvalg av ungdomsskoleelever
- Video om valgfag eller en presentasjon av skolen og ansatte (laget av ungdomsskoleelever i valgfag «Medier og kommunikasjon»)

C) Informasjonsutveksling

Kjennetegn	Praksisen sannsynliggjør
Barneskole og ungdomsskole sørger for at foreldre får vesentlig og viktig informasjon i forkant av overgangen og i oppstartstiden på ungdomsskolen.	Foresatte er trygge, og vet hvordan de kan støtte sine barn i overgangen.
Barneskolen overfører vesentlig og viktig informasjon om elevmassen til ungdomsskolen.	Ungdomsskolen kan tilrettelegge undervisningen og/eller skolehverdagen etter elevens individuelle behov, og elever som er i fare for å oppleve utfordringer fanges opp tidlig.
Barneskolen overfører informasjon om sårbare elever og elever med spesielle oppfølgingsbehov (elever med ITO, elever med overgangsplan, eller andre tiltak knyttet til BTI) til ungdomsskolen.	Overgangen blir så positiv og så trygg som mulig for sårbare elever.
Elevene involveres og informeres om hensikten med aktivitetene.	Overgangen oppleves sammenhengende og trygg, og elevens behov for å påvirke egen skolehverdag er ivarettatt.

Informasjon til foresatte som omhandler overgang til ungdomsskolen

Barneskolen og ungdomsskolen har i samarbeid ansvar for å gi tilstrekkelig informasjon om overgangen til foreldrene i god tid i forkant. Følgende tiltak skal gjennomføres av alle skoler:

Siste utviklingssamtale på barneskolen på våren

Tema «Overgangen til ungdomsskolen» skal tas opp i siste utviklingssamtale med foresatte og elev. Elevene skal kunne uttale seg om deres ønsker, håp, bekymringer og generelle tanker om

ungdomsskolen og overgangen dit. Foresatte skal også kunne komme med sine tanker og spørsmål. Det er viktig at kontaktlærer formidler en positiv holdning til at eleven kommer til mestre overgangen. Kontaktlærer skal også gi tilstrekkelig informasjon om mulige støttespillere og tiltak dersom foreldre uttrykker stor bekymring (for eksempel informasjon om sosiallærer, helsesykepleier, foreldremøter, informasjonsskriv osv.). Kontaktlærer bør vurdere behov for et eget overføringsmøte eller et treffpunkt med for eksempel sosiallærer eller ledelsen på ungdomsskolen for spesielt sårbare elever.

Informasjonsmøte for foresatte på våren (holdes på ungdomsskolen)

Foreldrene skal få informasjon om følgende tema:

- Informasjon om språkfag/arbeidslivsfag/fordypningsfag, inkludert fristen for å velge disse. I tillegg sendes et brev med skriftlig informasjon fra ungdomsskolen til barneskolen, som barneskolen sender ut til foreldre i Vigilo.
- Informasjon om prosessen med classesammensetning og fristen for å offentliggjøre disse. Det er viktig å formidle at barneskole og ungdomsskole samarbeider for å finne gode løsninger som tar hensyn til både sosiale, faglige og organisatoriske forhold. Legg vekt på at elevens ønsker blir hørt, men at beslutningen om classesammensetting i siste instans gjøres av skolene. Barneskolen kan sende ut et følgeskriv til classesammensettingen (se vedlegg)
- Informasjon om karakterer det første halvåret
- Forventinger til eleven og foreldre og hvordan samarbeidet mellom skole og hjem skal foregå

Første foreldremøte på ungdomsskolen høsten 8.trinn:

- Første møte med kontaktlærer
- Informasjon om timeplanen og de første ukene
- Faglærere kommer innom og presenterer seg (hvis mulig)
- Informasjon om oppfølging av bekymringsfullt fravær (jamfør «Handlingsveileder for å motvirke skolefravær i Lillestrømskolen»)
- Generell informasjon om skolen, rutiner, skole-hjem-samarbeid osv. og aktuelle frister

Første utviklingssamtale på ungdomsskolen på høsten

Det skal tematiseres blant annet hvordan eleven opplever å ha funnet seg til rette på ungdomsskolen.

Overføringsmøter og overføring av informasjon om elevene

Barneskolen og ungdomsskolen gjennomfører ulike overføringsmøter for å utveksle informasjon om hele elevmassen og enkelte elever med oppfølgingsbehov. Samtykke fra foresatte må innhentes for alle elever som skal drøftes individuelt på disse møtene. I tråd med «Rutinen for overgang mellom barneskolen og ungdomsskolen» skal barneskolen ha et drøftingsmøte sammen med skolekontakt fra PPA, der alle elever på 7. trinn med vedtak om ITO og/eller andre oppfølgingsbehov skal drøftes (innen utgangen av november). Følgende retningslinjer gjelder:

- Dersom eleven åpenbart vil ha behov for ITO på ungdomsskolen skal eleven henvises på nytt til PPA innen utgangen av desember, slik at en ny sakkyndig vurdering foreligger ved oppstart på 8. trinn. Dette gjelder elever med omfattende behov for ITO.

- Dersom eleven sannsynligvis kan klare å oppnå vurdering med karakterer ved hjelp av systematiske tiltak innenfor tilrettelagt opplæring (§11-1) på ungdomsskolen, skal det utarbeides en Overgangsplan 7.-8. trinn. Se også avsnitt under.
- Dersom eleven har hatt en god utvikling og sannsynligvis ikke vil ha behov for systematiske tilrettelegginger på ungdomsskolen, vil vedtak om ITO og saken avsluttes ved utgangen av 7. trinn.

Barneskolen skal også å informere ungdomsskolen om elever som ikke har ITO, men for eksempel behov for SNO, eller som har andre utfordringer som tilsier at de trenger litt tettere oppfølging i overgangen. Se også avsnitt *Overføringsmøte (våren)* under «A) Samarbeid».

«Overgangsplan 7.-8. trinn»

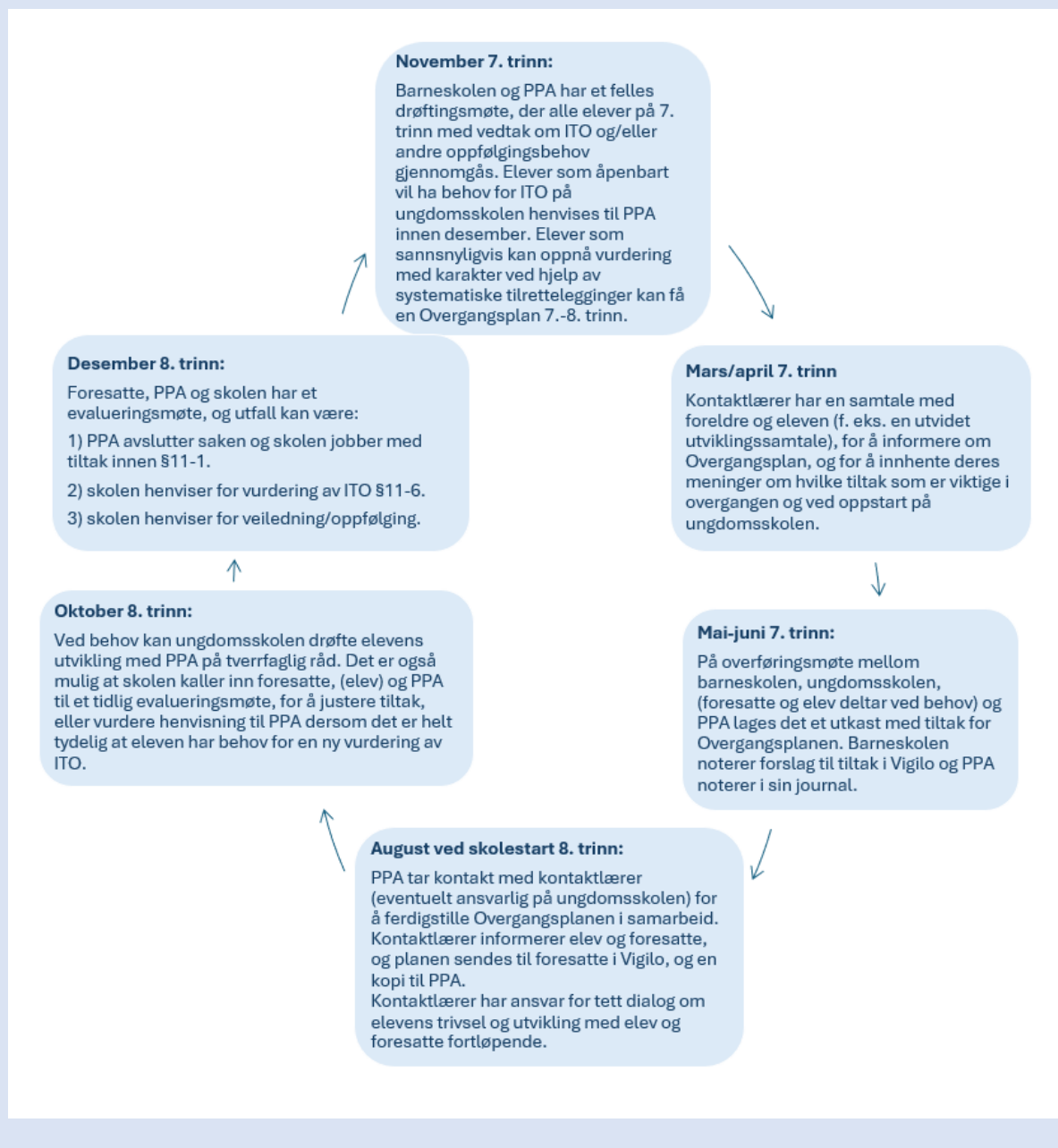
Å utarbeide en Overgangsplan er et tiltak som skal sikre god informasjonsflyt og tett oppfølging av enkelte, sårbare elever ved oppstart på ungdomsskolen. Overgangsplanen er ment for elever som har vært under oppfølging av PP-tjenesten på 7. trinn, og som har behov for ekstra tett oppfølging i overgangen til ungdomsskolen:

- Elever som ikke har hatt sakkyndig vurdering (men der PPA har fulgt opp med for eksempel veiledning), og som har hatt behov for flere systematiske tiltak innen tilpasset opplæring (§11-1) som bør videreføres på ungdomsskolen
- Elever som har hatt et mindre omfattende vedtak med ITO på 7. trinn (§11-6), men som sannsynligvis kan oppnå vurderinger med karakterer på ungdomstrinnet ved hjelp av systematiske tiltak innenfor tilpasset opplæring (§11-1)

Barneskolen drøfter behovet for en Overgangsplan 7. – 8. trinn med PP-tjenesten på et drøftingsmøte som finner sted innen utgangen av november. I løpet av våren skal kontaktlærer informere foresatte og eleven om Overgangsplanen og prosessen videre, for eksempel i en utvidet utviklingssamtale. I løpet av mai/juni kaller barneskolen inn ungdomsskolen og PPA til et felles overføringsmøte for å utarbeide et utkast til denne planen. Foresatte og eleven kan delta etter eget ønske, og der det vurderes som hensiktsmessig. PP-tjenestens skolekontakt tar kontakt med kontaktlærer på ungdomsskolen i august før skolestart for å fullføre planen i samarbeid. Kontaktlærer på ungdomsskolen informerer foreldre og eleven om innhold i planen, og har ansvar for å ha en tett dialog for å følge med elevens utvikling og trivsel. Skolen kan ta kontakt med sin skolekontakt fra PPA underveis dersom elevens utvikling ikke er som forventet eller ved bekymring. Skolen kan kalle inn til et tidlig evalueringsmøte rundt høstferien på 8. trinn, sammen med foresatte (eventuelt eleven) ved behov for justeringer. Innen desember skal skolen gjennomføre et evalueringsmøte med foresatte, (elev) og PPA for å avgjøre om det er behov for ny henvisning eller om saken kan avsluttes.

Planen og en veileder for hvordan den skal brukes finnes i Vigilo. Nedenfor er «Årshjulet for Overgangsplan» med tidsfrister og detaljerte beskrivelser av ansvar.

Årshjul for «Overgangsplan 7.- 8. trinn»

4.3. Årshjul for overgang barneskole - ungdomsskole

Årshjulet er basert på «Rutinen for overgang mellom barne- og ungdomsskolen» og inneholder obligatoriske aktiviteter og viktige tidsfrister knyttet til overgangen. Lenke til rutinen for overgang mellom barneskole og ungdomsskole: [Samsvar](#).

FRIST	AKTIVITET	ANSVAR
Elever med store ressursbehov		
Innen 1. september	Elever med særskilt store ressursbehov meldes til rektor på ungdomsskolen innen 1. september. Barneskolen må innhente samtykke til overføring av informasjon fra foresatte.	Rektor/Inspektør på barneskolen
Desember	Møte mellom barneskole, spes.ped.koordinator/rektor og PPA for å drøfte overgangen til ungdomsskolen for disse elevene og avklare videre prosess.	Barneskolen kaller inn, og innhenter samtykke fra foresatte til overføring av informasjon.
Elever med vedtak om individuelt tilrettelagt opplæring og/eller særskilt norskopplæring		
Innen utgangen av november	Gjennomgang av alle elever med ekstra behov for tilpasninger (IOP, FON, eller andre utfordringer) for å drøfte hvilke elever som trenger gjentatt henvisning til PPA, hvilke elever som kan ivaretas med «Overgangsplan 7.-8. trinn». Generell gjennomgang av rutiner for overgang og sammensetning av klasser.	Barneskolen kaller inn PPA, på møtet deltar inspektør og/eller sped.ped.koordinator (eventuelt andre sentrale). Barneskolen innhenter samtykke fra foresatte til overføring av informasjon.
Innen utgangen av desember	<u>Dersom gjentatt henvisning til PPA:</u> Elever som åpenbart vil ha behov for ITO på ungdomsskolen må henvises til PPA, slik at ny sakkyndig vurdering foreligger før eleven begynner på 8.trinn.	Barneskolen gjennomfører kartlegginger, skriver ped. rapport og henvisning.
April - juni	<u>Dersom «Overgangsplan for 7.-8. trinn»:</u> Elever som sannsynligvis kan ivaretas innen tilpasset opplæring på ungdomsskolen (§11-1), men som trenger systematiske tiltak og tett oppfølging i selve overgangen, skal ha «Overgangsplan». PPA holder saken åpent, og følger overgangen. Selve overgangsplanen og et veiledningsskriv finnes i Vigilo.	Barneskolen går i dialog med foresatte og samarbeider med PPA om utkast til planen. PPA og ungdomsskolen samarbeider om å slutføre planen ved skolestart i august.
April	Møter med foresatte til elever med IOP. (Det vurderes om det er behov for at PPA er med)	Spes.ped-Koordinator/inspektør ungdomsskole kaller inn foresatte, og ved behov representant fra barneskolen og PPA.

Alle elever		
Mai	Informasjon til elevene på 7. trinn: • om overgangen • organisering av skoledagen • nye fag og karakterer • rutiner for inndeling av klasser • andre fremmedspråk/språklig fordypning og valgfag	Inspektør 8.trinn
Mai	Foreldremøte for elever på 7. trinn: • om overgangen • organisering av skoledagen • nye fag og karakterer • rutiner og prosess for inndeling av klasser • andre fremmedspråk/språklig fordypning og valgfag • info om hvordan foreldre kan forberede og støtte barnet sitt (positiv holdning)	Inspektør 8.trinn/rektor
Mai	Frist for innlevering av valgfagskjema og språkskjema.	Kontaktlærere på barneskolen
Innen utgangen av mai	Kontaktlærere setter opp forslag på grupper ut ifra antall grupper på ungdomsskolen. (Inspektør ungdomsskole sender informasjon om gjeldende føringer)	Kontaktlærere på barneskolen
Mai/juni	Barneskolene (kontaktlærere) og inspektør ungdomsskole møtes for å sette sammen de nye klassene	Inspektør 8. trinn kaller inn

5. Overgangen til videregående opplæring

5.1. Kunnskapsgrunnlag, hensikt og mål med videregående opplæring

I Norge er det ikke lovpålagt skoleplikt etter fullført grunnskole, men regjeringens mål er at flest mulig (ni av ti) skal fullføre og bestå videregående opplæring (VGO) i 2030, slik det skrives i den såkalte «Fullføringsreformen» (jmf. Stortingsmelding Nr. 21, 2020-2021). Reformen inneholder tiltak for at flere ungdom og voksne skal bestå med studie- eller yrkeskompetanse, og dermed være godt forberedt til videre utdanning og arbeidslivet. Aktiv deltagelse i arbeidslivet er et viktig grunnlag for å kunne delta i og bidra til samfunnet, og for å kunne leve et godt liv med god psykisk og fysisk helse.

Den nye Opplæringsloven (2024) gir elever i VGO utvidede rettigheter, herunder retten til å fullføre et skoleløp (uavhengig av tid), retten til å bytte utdanningsprogram underveis, samt mulighet til å ta flere fagbrev. Lovverket sier også tydelig at det skal være et samarbeid mellom skolene i overgangen mellom ungdomstrinnet og videregående skole, og ansvaret ligger både hos ungdomsskolen og den videregående skolen.

Det foreligger svært lite forskning i Norge på hvilke faktorer som er viktige for å sikre en god overgang eller hvordan man forhindrer at en del elever faller fra for tidlig. I artikkelen «Fra ungdomsskolen til videregående skole – faktorer som predikerer elevers intensjon om å slutte på skolen» peker Mjaavatn & Frostad (2018) på at intensjonen om å slutte er en kompleks prosess hvor mange forhold spiller inn. Oppsummert fant Mjaavatn & Frostad i sin studie at følgende faktorer ser ut til å ha en stor betydning for at elever velger bort opplæring på VGO (slutter på skolen): svake ferdigheter og karakterer fra ungdomsskolen, manglende engasjement for skolearbeid, opplevelsen av å ikke være sosialt inkludert på skolen og foreldrenes manglende støtte eller negative holdninger til skole og utdanning. De viser også til at det er en beskyttende faktor dersom eleven har fått grundig og tilfredsstillende informasjon om VGO mens de gikk på ungdomsskolen. Forfatterne peker på at det er positivt dersom elevene forberedes og informeres om overgangen, og dersom de møtes av lærere med holdninger preget av optimisme og glede i møte med denne overgangen.

«Det er positivt at elevene møtes av lærere med holdninger preget av optimisme og glede i møte med denne overgangen.»

Overgangen til VGO kan ansees og forstås som alle andre overganger som barn og unge gjennomgår i løpet av skoletiden: den involverer et skifte av skole og reisevei, sosialt miljø, innhold og form av skolehverdagen og lærere. Spesielt ved denne overgangen er at eleven får anledning til å påvirke skolefag i større grad enn før – gjennom valg av utdanningsprogram og skole. Sett under ett gir denne overgangen en god mulighet for elevens mestring og vekst, den kan øke elevens motivasjon og engasjement. Den kan imidlertid utgjøre en risiko for sårbare elever og for elever med negative erfaringer fra tiden på ungdomsskolen, og dermed øke sjansen for at de opplever oppstart på VGO som negativ, og i verste fall kan dette føre til at eleven slutter på skolen før de har fullført utdanningen.

Elevene er ved denne overgangen i en alder, der de er i ferd med å bli unge voksne, og de er fortsatt under stor utvikling, både emosjonelt, sosialt, i forhold til sine faglige prestasjoner og sin identitet. I tillegg spiller foreldrenes holdninger, og evne til å følge opp og støtte elevene fremdeles en stor rolle. Elevene har med andre ord i overgangen fra ungdomsskolen til VGO de samme behovene som i tidligere overganger mellom skoler: å få informasjon mens de går på ungdomsskolen, å bli forberedt og kjent med

hva som venter dem på den nye arenaen, samt foreldrenes støtte og positive holdninger. Dette kan og skal oppnås gjennom et profesjonelt samarbeid mellom ungdomsskolene i Lillestrøm kommune, videregående skoler i Lillestrøm kommune og nabokommuner og et overordnet samarbeid med utdanningsinstanser og skoler i fylkeskommunen.

Tiltakene for overgangen fra ungdomsskolen til VGO er kategorisert i de samme tiltakskategoriene som gjelder alle andre overganger i skoleløpet i Lillestrøm kommune:

- **Samarbeid mellom kommunen, fylkeskommunen og nabokommuner**
- **Bli-kjent-aktiviteter og forberedelser**
- **Informasjonsutveksling og informasjonsflyt**

5.2. Tiltak i overgangen mellom ungdomsskolen og videregående skole

Denne kvalitetsplanen har ulike forslag til tiltak for denne overgangen – med mål om å sikre en best mulig start på videregående opplæring for elevene. I forskjell til andre overganger må ungdomsskolene i Lillestrøm kommune samhandle med skoler og instanser i fylkeskommunen Akershus (Distrikt Romerike) og med nabokommuner, da ikke alle elever søker seg til kun til videregående skoler i egen kommune. Denne planen beskriver tiltak som Lillestrøm kommune står ansvarlig for (og som ungdomsskolene skal gjennomføre), men den beskriver også relevante gjeldende tiltak som Veiledningssenteret i Romerike gjennomfører i sin regi. Denne informasjonen er tatt med slik at ungdomsskolene i Lillestrøm kommune får kunnskap om og innblikk i viktige tiltak som eksisterer, og dermed kan bidra til et godt samarbeid med de videregående skolene og Veiledningssenteret Romerike, slik at også denne overgangen blir positiv for alle elever.

A) Samarbeid mellom Lillestrøm kommune fylkeskommune Akershus (Romerike)

Kjennetegn på god praksis	Praksisen sannsynliggjør
Ungdomsskolene samarbeider med sin rådgiver fra OT om å informere foreldre om overgangen og VGO	Foreldrene opplever trygghet og kan støtte sine ungdommer i forberedelsene av overgangen
Lillestrøm kommune og fylkeskommunen samarbeider i ulike fora for å kontinuerlig evaluere og videreutvikle selve overgangsprosessen	Samarbeidet er av god kvalitet og tiltak og aktiviteter treffer hensikt og mål

Felles evaluering og videreutvikling av tiltak i overgangsprosessen

Veiledningssenteret Romerike (i fylkeskommunen Akershus) initierer dialog med alle ungdomsskoler og videregående skoler for å innhente tilbakemeldinger og evaluering av enkelte tiltak som er del av overgangsprosessen, som for eksempel praksiskurs. Tilbakemeldinger innhentes fra praksisansvarlig på skolene og elevene som har gjennomført praksiskurs. Hensikten er å sikre at tiltakene gir best mulig effekt for alle elevene.

Rådgiver ut mot ungdomstrinnet (RU)

Oppfølgingstjenesten i Veiledningssenteret Romerike delegerer faste rådgivere ut mot alle ungdomsskoler. Disse har ansvar for spesifikke ungdomsskoler i Lillestrøm kommune fordelt etter geografiske områder. Oppgaven til disse rådgivere er å gi informasjon på foreldremøter på ungdomsskolen, men også å samarbeide med ungdomsskolen om elever som ikke har enkeltvedtak om ITO, men som ungdomsskolen er bekymret for i overgangen til VGO grunnet sosiale eller emosjonelle vansker, skolefravær eller annen lignende problematikk.

Rektor på ungdomsskolene får informasjon om rådgivernes ansvarsområder og oppgaver, samt kontaktinformasjon, og rektor har ansvar for å distribuere informasjonen internt.

Planlegging av foreldremøtene

Rådgiverne ut mot ungdomstrinnet (RU) deltar på foreldremøtene som ungdomsskolen holder på våren. Det er anbefalt dialog i forkant av møtet, der ungdomsskolen tar kontakt med sin rådgiver for å planlegge og avklare innhold, form og varighet av deres bidrag i møtet.

Rådgivernettsverk i Lillestrøm kommune

Rådgiverne i Lillestrøm kommune gjennomfører cirka fem nettverkssamlinger i løpet av skoleåret. Deltagelse er ikke obligatorisk, men alle ungdomsskoler oppfordres til å sende en representant. Nettverket ledes av en av rådgiverne som kaller inn til møtepunktene og leder disse. Temaer som drøftes på samlingene er for eksempel:

- Generell erfaringsutveksling om overgangen: utfordringer og mulige løsninger
- Bli kjent med hverandres arbeidsmåter og rutiner for å skape en lik praksis i hele kommunen
- Arbeid med felles planer og arbeidsmåter, som for eksempel felles plan for faget «Utdanningsvalg» som alle ungdomsskoler kan bruke

Rådgivernetverk i Romerike

Veiledningssenteret Romerike arrangerer fem nettverkssamlinger i løpet av skoleåret. I dette nettverket deltar rådgivere fra både ungdomsskoler og videregående skoler. Nettverkets hensikt er å utvikle et profesjonelt samarbeid med god informasjonsflyt, og å gi innblikk i hverandres arbeidsoppgaver, arbeidsmåter, ansvarsområder og kompetanse. Nettverket er en arena der utfordringer og mulige løsninger knyttet til overgangsprosessen kan drøftes. Det er i tillegg en arena for faglig videreutvikling for rådgiverne: nettverket inviterer eksterne fagpersoner som holder innlegg eller gir faglige bidrag knyttet til sosialpedagogiske og karrieremessige temaer.

B) Bli-kjent-aktiviteter

Kommunen og fylkeskommunen har ulike informasjonstilbud for elever på ungdomsskolen. Hensikten med disse tilbudene er at elevene før søknadsfristen for opptak til VGO i februar, og i sommerferien før oppstart på VGO, blir kjent med skolene og de ulike utdanningsprogrammene.

Kjennetegn på god praksis	Praksisen sannsynliggjør
Ungdomsskolen forbereder og veileder elevene i prosessen frem mot søknad og valg av utdanningsprogram og skoleplass, ved å gi informasjon om de ulike utdanningsprogrammene og om muligheten til å besøke ulike videregående skoler	Eleven er godt informert og forberedt til å velge et utdanningsprogram og skoler som passer deres forutsetninger og ønske og fremtidige yrkesvalg og øker sjansen til at eleven fullfører skoleløpet på VGO.
Eleven får informasjon om tilbud for sommerskole	Elevene kan bli kjent med hvordan videregående skoler og en smakebit av ulike utdanningsprogram.
Skolene forklarer hensikten med de ulike aktivitetene	Elevene opplever trygghet ved å involveres i prosessen.

Faget «Utdanningsvalg»

Hensikten med faget er at eleven blir kjent med seg selv og utvikler forståelse for sine styrker og begrensninger, preferanser, interesser og ønsker med mål om å kunne ta bærekraftige og hensiktsmessige valg for seg selv og sin fremtid når det gjelder utdannings- og yrkesvalg. Faget utgjør et viktig moment for elevens utvikling av sin identitet, samt elevens forståelse for sine utdannings- og karrieremuligheter. Faget kan ha en viktig motiverende effekt, særlig for elever som ennå ikke «vet hva de skal eller vil bli», og som kanskje er usikre eller bekymret for sin fremtid. Faget kan ansees som et første forberedende steg mot videregående opplæring og arbeidslivet.

Samtaler mellom elev og rådgiver

Hver elev skal gjennomføre minst en samtale med rådgiver i løpet av 10. trinn. Samtalen skal skje i god tid før søknadsfristen. For elever som har behov for flere enn én samtale, avtaler rådgiver dette individuelt med eleven og informerer foresatte.

Praksiskurs på 10.trinn

Elevene på 10.trinn får mulighet til å være med på praksiskurs på videregående skole for en skoledag i løpet av 10. trinn. De velger seg kurs fra de 15 utdanningsprogrammene, og kan rangere et første og et andre valg. Ungdomsskolen har ansvar for å informere både foresatte og elever om tilbudet.

Åpen skole

De videregående skolene tilbyr «Åpen dag» i januar hvor elever og foreldre på 10.trinn kan besøke skolene for å se og få informasjon om skolene og de ulike programfagene som tilbys. Ungdomsskolen har ansvar for å informere både foresatte og elever om tilbudet, og oppfordre dem til å benytte seg av tilbudet.

Utdanningstorg

Veiledningssenteret på Romerike arrangerer hvert år et utdanningstorg for 10.trinnselever i november. Dette foregår på ettermiddag/kveld og er en messe med stands og informasjon om alle utdanningsprogrammene for elever og foreldre. Ungdomsskolen har ansvar for å informere både foresatte og elever og oppfordre alle til å besøke messen.

Introduksjonsdager i regi av fylkeskommunen

Elever som skal begynne på videregående opplæring i august har samme år på slutten av sommerferien muligheten til å være med på kurs arrangert på de videregående skolene i regionen. Dette skal være kurs med ulike aktiviteter knyttet opp mot de 15 utdanningsprogrammene. Ungdomsskolen har ansvar for å informere både foresatte og elever om tilbudet.

C) Informasjonsutveksling

Kjennetegn	Praksisen sannsynliggjør
Ungdomsskolen gir informasjon om søknadsprosessen og viktige frister, samt generell informasjon om VGO til foresatte på 10. trinn (våren). Ungdomsskolen formidler at eleven selv og foresatte har et eget ansvar for å overføre viktig informasjon til den nye skolen. Ungdomsskolen informerer alle foreldre og elever om «Overgangsordningen».	God informasjon til foresatte og eleven bidrar til å sikre at viktig informasjon om eleven blir overført, og at overgangen blir positiv for eleven.
Ungdomsskolen initierer dialog med sårbare elever (og deres foreldre) som vil trenge tett oppfølging eller ekstra støtte i overgangen til VGO. Ungdomsskolen er behjelpelig med å opprette kontakt med rådgiver fra OT («Overgangsordningen») der eleven g foreldre ønsker det.	Den nye skolen kan tilrettelegge undervisningen etter elevens individuelle behov fra skolestart, og kan fange opp og følge opp sårbare elever tidlig i overgangen. Dette øker sjansen for at sårbare elever mestrer overgangen godt.
Ungdomsskolen initierer dialog med elev (og foresatte) som har hatt behov for og rett til ITO i grunnskolen. Ungdomsskolen vurderer om eleven også vil trenge ITO på VGO, og er behjelpelig med å sikre at dialog med VGO starter tidlig (før eleven begynner på ny skole). Eleven må samtykke.	Den videregående skolen får god informasjon før eleven starter, slik at de kan planlegge tilretteleggingen av undervisningen og en god oppstart for eleven.
Elevene får informasjon om hensikten med aktivitetene eller tiltak.	Overgangen oppleves som en sammenhengende og trygg prosess.

Et godt skole-hjem-samarbeid gjennom hele ungdomsskolen legger grunnlaget for en god overgang

Ungdomsskolen skal fra eleven starter på ungdomsskolen jobbe kontinuerlig med å legge til rette for og skape en god dialog mellom skole og hjem. Gjennom god dialog er sjansen stor for at foreldre og eleven opplever skolen som en støttespiller. Dette er viktig for alle elever og foresatte, men spesielt viktig for elever som opplever større utfordringer underveis som ikke lar seg avhjelpe godt nok i løpet av den tiden eleven går på ungdomsskolen. Det kan dreie seg om elever som viser tegn til engstelse eller vegring for å møte opp på skolen, elever med psykiske eller sosiale vansker, elever som har vært utsatt for eller utført mobbing, eller elever som strever med selvregulering/atferd og i liten grad mestrer skolearbeid og har manglende motivasjon for videre skolegang.

Dersom ungdomsskolen er veldig bekymret for hvordan en elev kommer til å mestre overgangen, så er det viktig å involvere både elev og foreldre i en dialog tidlig, og oppfordre til å være åpen med den nye skolen om utfordringene eleven har hatt på ungdomsskolen. Dette forutsetter at foreldre og elev har en forståelse av og erfaring med at skole-hjem-dialog og åpenhet om utfordringer er nyttig, trygg og til elevens beste.

Foreldremøter på ungdomsskolen

Ungdomsskolen har ansvar for å kalle inn til minst et foreldremøte i løpet av 10. trinn for å gi informasjon om VGO og søknadsprosessen, samt viktige frister. Dette møtet må gjennomføres i god tid før søknadsfristen for VGO (fortrinnsvis i desember eller januar). Viktige punkter som skal informeres om er:

- selve søknadsprosessen og frister
- valgmulighetene eleven har, samt fordeler, muligheter og begrensninger som de ulike utdanningsprogrammene har
- relevante nettsider (f.eks. www.vilbli.no, www.vigo.no)
- mulighet for å søke stipend for PC
- beskjed om foreldre og eleven selv har ansvar for å formidle viktig informasjon og dokumentasjon til den videregående skolen ved oppstart (for eksempel dysleksibekreftelse, sakkyndige vurderinger om ITO, og lignende)

En representant fra en av de videregående skolene i nærheten kan delta på dette foreldremøtet og informere om hvordan de erfarer at overgangen oppleves for elevene, og hva foreldrene må vite om og kan forvente. Ungdomsskolen bør også sende ut relevant og viktig informasjon som gjennomgås på møtet til foreldrene skriftlig i etterkant.

Foreldremøter i regi av fylkeskommunen

Veiledningssenteret arrangerer et foreldremøte for minoritetsspråklige foresatte, der de får informasjon om søknadsprosessen, samt valgmulighetene eleven har, på sitt eget språk ved hjelp av tolk. Ungdomsskolen har ansvar for å informere foreldre om dette er aktuelt for om dette tilbudet.

«Overgangsordningen» for sårbare elever

Overgangsordningen er et samarbeid mellom Veiledningssenteret Romerike og samtlige kommuner på Romerike, og herunder Lillestrøm kommune. Overgangsordningen skal sikre god oppfølging av sårbare elever i overgangen fra grunnskolen over til videregående skole, med mål om å hindre frafall og bidra til at så mange som mulig fullfører og består VGO. Tilbudet er frivillig og forutsetter at eleven og foreldre selv ønsker det. Målgruppen for overgangsordningen er

- Ordinære søkere, men der eleven/foresatte har en stor bekymring med hensyn til overgangen (grunnet mangelfullt karaktergrunnlag, fravær, sykdom, psykiske eller sosiale forhold, eller elevens atferd).
- Elever der ungdomsskolen har en bekymring eller det er en generell usikkerhet rundt overgangen til eller gjennomføringen av VGO.
- Individuelle søkere som har hatt et marginalt oppmøte på ungdomsskolen, mangler karaktergrunnlag *og ikke er tatt inn tidlig*.

Alle ungdomsskoler får tilsendt informasjon om Overgangsordningen, og har ansvaret om å informere alle foresatte og elever om dette tilbudet. Oppfølgingstjenesten (OT) tilbyr et møtepunkt mellom elev, foresatte, ungdomsskolen og Rådgiver fra OT i løpet av 10.klasse. Møtestedet kan være ungdomsskolen eller lokalene til Veiledningssenteret dersom eleven heller ønsker det, og møtet er fysisk. OT kan da være et bindeledd mellom ungdomsskolen og videregående skole, og sørge for overføring av informasjon samt videre oppfølging ved behov i oppstarten.

Elever med vedtak om ITO i grunnskolen eller andre spesielle behov

Ungdomsskolen skal informere elever og foreldre om at den videregående skolen har ansvar for å sørge for en god dialog så raskt som mulig etter at skoleplassene er tildelt, slik at elevene som trenger tilrettelegging får en god overgang og skolestart. Den videregående skolen kan for eksempel ha samtaler og dialog med eleven, foreldrene og representant fra den tidligere skolen før første skoledag. Ungdomsskolen må også informere eleven og foresatte om at de selv har ansvar for å oversende nødvendig dokumentasjon (sakkyndig vurdering, attester, rapporter fra andre instanser og lignende) og informasjon til den nye skolen så snart eleven har fått plass. Merk at etter fylte 15 år må eleven selv samtykke til at ungdomsskolen kan overføre informasjon til den nye skolen.

I avsnittet under følger en beskrivelse av kriterier, retningslinjer, frister, samt obligatoriske og anbefalte tiltak som ungdomsskolen skal gjennomføre i forbindelse med søknadsprosessen for alle elever som har spesielle tilretteleggingsbehov. Skolen kan drøfte enkelte elever med PPA for å vurdere elevens behov og passende innsøkningsgrunnlag, og rådgiver på skolen kan også henvende seg til inntakskontoret for å innhente råd (drøfte anonymt).

Tidlig søknadsfrist 1. februar:

- **Elever med fortrinnsrett**

Ungdomsskolen skal i løpet av september på 10. trinn vurdere om en elev med vedtak om ITO bør søke om fortrinnsrett til inntak til et særskilt utdanningsprogram. Dette gjelder kun elever som har et vedtak om ITO *og sterkt nedsatt funksjonsevne* som gjør at de har et særlig behov for å komme inn på en spesifikk skole som er særskilt tilrettelagt. Uavhengig av svar på søknaden, skal ungdomsskolen følge opp dialogen med eleven og foresatte om overgangen, og skal i samarbeid begynne planleggingen om hvordan informasjonen overføres til den nye skolen.

Meldefrist 1. oktober: Ungdomsskolen må melde alle elever som skal søke om fortrinnsrett til inntak til et særskilt utdanningsprogram *og* alle elever som har store fysiske tilretteleggingsbehov som vil kreve bygningsmessige tilpasninger på den nye skolen, til fylkeskommunen innen 1. oktober året før skolestart (med elevens samtykke). Fylkeskommunen trenger en oversikt over elever som har særlige behov i god tid før

skolestart for å begynne planleggingen av nødvendige tiltak og forarbeid for eleven slik at tilretteleggingene er på plass til oppstart på den videregående skolen.

- **Elever med behov for individuell behandling av søknaden**
Elever som mangler karakter i mer enn halvparten av fagene på vitnemålet (enten grunnet vedtak om ITO og fritak for vurdering med karakter, eller manglende vurderingsgrunnlag på grunn av fravær), eller elever som har andre særlige, tungtveiende grunner for en individuell behandling av søknaden
- **Elever som har enkeltvedtak og særskilt språkopplæring eller elever som nylig har kommet til Norge**

Ordinær søknadsfrist 1. mars:

- Gjelder alle elever uten spesielle behov (ordinære søkere)
- **Elever som har vedtak om ITO i grunnskolen, eller som har andre sårbarheter, men som ikke faller inn under kategoriene for tidlig søknadsfrist den 1. februar**
Ungdomsskolen skal gå i dialog med elever (og deres foresatte) som har vedtak om ITO, men som har en funksjonsevne som ikke tilsier at de skal/kan søke om fortrinnsrett, men som søker til ordinært opptak. Dialogen skal bidra til at skolen kan vurdere elevens behov for oppfølging og tilrettelegginger på VGO før eleven begynner på den nye skolen. Ungdomsskolen, som kjenner eleven og har erfaring med hvilke tilrettelegginger eleven trenger, har ansvar for å vurdere hvilket behov for oppfølging eleven kommer til å trenge på ny skole, basert på dialogen og den sakkyndige vurderingen som gjelder grunnskolen. Ungdomsskolen skal utarbeide en pedagogisk rapport som skisserer forslag til tilretteleggingstiltak, selv om eleven ikke har fått vite ennå hvilken videregående skole han/hun skal begynne på. Den pedagogiske rapporten kan beskrive tilrettelegging som ikke er spesifikt avhengig av hvilken skole eller hvilket utdanningsprogram eleven blir tatt inn til. For eksempel om det er behov for tilrettelagte læremidler, om eleven har behov for fysisk tilrettelegging, personlig assistanse, tekniske hjelpemidler eller videre behov for ITO i fagene, og i så fall hvilke områder eller fag. Den videregående skolen vil i samarbeid med elev og foresatte kunne henvise eleven til fylkeskommunal PPT etter at eleven har startet på den nye skolen og det viser seg å være behov for en sakkyndig vurdering.

Samarbeid mellom fylkeskommunen og NAV for elever 16-19 år

Akershus fylkeskommune har iverksatt et tiltak rettet mot ungdom i alderen 16–19 år som har falt ut av skoleløpet rett etter ungdomsskolen eller ved oppstarten av videregående opplæring. Tiltaket har som mål å gi ungdom en alternativ vei mot fagbrev, med tett oppfølging og praktisk erfaring – uten krav om å sitte på skolebenken.

Tiltakets innhold

- Kartlegging og veiledning: Deltakerne får en grundig kartlegging av interesser, ferdigheter og muligheter, samt veiledning om ulike veier til fagbrev.
- Jobbsmak: Ungdommene får prøve seg i en bedrift for å få innsikt i arbeidslivet og utforske yrkesretninger.
- Videre oppfølging: Etter jobbsmak kan deltakerne inngå avtale om full opplæring i bedrift, eller velge andre alternativer som passer deres behov og mål.

Tiltaket eies og administreres hovedsakelig av Akershus fylkeskommune, mens NAV bidrar som samarbeidspartner og bistår med å identifisere og følge opp aktuelle kandidater.

5.3. Årshjul for overgang ungdomsskole - VGO

Årshjulet gir oversikt over viktige datoer og frister, og oppsummerer de ulike tiltakene for overgangen fra ungdomsskolen til VGO.

Frist	Aktivitet	Ansvar
Juli/august	Informasjonsskriv fra Veiledningssenteret sendes ut til alle ungdomsskoler (til rektor, som sender videre internt på skolen)	Veiledningssenteret Rektor u.skole videresender internt
September	Elevene får informasjon om og melder seg på praksiskurs Ungdomsskolen drøfter alle elever med stort vedtak om ITO for å vurdere om eleven kan ha rett på å søke opptak til VGO med fortrinnsrett	Rådgiver u.skole Rådgiver u.skole og rektor, spes.ped.koordinator, PPA ved behov
Oktober	1.oktober: meldefrist for elever som kommer til å søke opptak til VGO med fortrinnsrett (inntak til et særskilt utdanningsprogram). Dette gjelder kun elever som har et vedtak om ITO <i>og sterkt nedsatt funksjonsevne</i> som gjør at de har et særlig behov for å komme inn på en spesifikk skole som er særskilt tilrettelagt. Praksiskurs 10.trinn gjennomføres Nettverkssamling for rådgivere Dialogmøte mellom OT-koordinator og u.skolen for å evaluere forrige skoleår og justere kommende skoleår	Rådgiver u.skole melder til Fylkeskommunen (PPT) Videregående skole Veiledningssenteret OT-koordinator kaller inn
November	Utdanningstorg gjennomføres for elever på 10. trinn og foresatte Informasjonsmøte for minoritetsspråklige foresatte	Veiledningssenteret Veiledningssenteret
November og frem til juni	Overgangsordningen: det gjennomføres møter med foresatte, elev, OT og ungdomsskolen for elever som vil trenge ekstra oppfølging i overgangen	Rådgiver u.skole og OT-koordinator
Desember	Foreldremøte for 10. trinn der representant fra en videregående skole og rådgiver fra OT deltar Nettverkssamling for rådgivere U.skolen drøfter alle elever som har spesielle behov (men ikke skal søke om fortrinnsrett) for å vurdere om de skal søke innen 1. februar. Dette gjelder elever med behov for særskilt språkopplæring, søkere som nylig har kommet til Norge og elever som søker om individuell behandling av søknaden.	Rådgiver u.skole og OT-koordinator Veiledningssenteret
Januar	Åpen dag på videregående skoler der elever og foresatte fra 10.trinn kan besøke skolene	Videregående skolene
Februar	1. februar: Søknadsfrist for • elever som søker med fortrinnsrett	Rådgiver u.skole

	• elever med vedtak om særskilt språkopplæring • elever som nylig har kommet til Norge • elever som søker om individuell behandling av søknaden Individuell behandling gjelder elever som mangler karakter i mer enn halvparten av fagene (grunnet fritak ifbm med ITO eller manglende vurderingsgrunnlag), eller elever som må behandles individuelt av andre særlige, tungtveiende grunner (gjelder ytterst få elever).	
Mars	1. mars: søknadsfrist for ordinære søkere Nettverkssamling for rådgivere	Rådgiver u.skole Veiledningssenteret
Juni	Nettverkssamling for rådgivere	Veiledningssenteret
August	Introduksjonsdager Åpen dag (besøksdag) før skolestart	Videregående skoler

6. Litteratur, kilder og vedlegg

FNs konvensjon om barnets rettigheter (Barnekonvensjonen). (2000). (hentet fra www.regjeringen.no: [FNs konvensjon om barnets rettigheter - regjeringen.no](http://www.regjeringen.no))

Frostad, P., Mjaavatn, P. E. (2018). *Fra ungdomsskolen til videregående skole – Faktorer som predikerer elevers intensjon om å slutte på skolen*. I Psykologi i kommunen 2-2018. (hentet fra <https://ntnuopen.ntnu.no/ntnu-xmlui/bitstream/handle/11250/2596284/Frostad-Mjaavatn.pdf?sequence=7&isAllowed=y>)

Johansen, A.-K., (2022, Høgskolen i Østfold). Krevende å starte på ungdomsskolen – HiØ-forskere skal bidra til å lette overgangen. (hentet fra www.utdanningsforskning.no: [Krevende å starte på ungdomsskolen - HiØ-forskere skal bidra til å lette overgangen](http://www.utdanningsforskning.no))

Kunnskapsdepartementet (2020). *Læreplanverket for Kunnskapsløftet 2020 - Grunnskolen*. Oslo: Kunnskapsdepartementet. (hentet fra www.udir.no: [Læreplanverket | udir.no](http://www.udir.no))

Kunnskapsdepartementet (dato??). *Fra eldst til yngst – veileder i samarbeid og sammenheng mellom barnehage og skole*. (hentet fra www.regjeringen.no: [f-4248-fra-eldst-til-yngst.pdf](http://www.regjeringen.no))

Lillejord, S., Børte, K., Halvorsrud, K., Ruud, E., og Freyr, T. (2015). *Tiltak med positiv innvirkning på barns overgang fra barnehage til skole – en systematisk kunnskapsoversikt*. Kunnskapssenter for utdanning. (hentet fra www.utdanningsforskning.no: [kunnskapssenter-overgangbarnehage-web.pdf](http://www.utdanningsforskning.no))

Lov om barnehager (barnehageloven). (2020). (hentet fra www.lovdato.no: [Lov om barnehager \(barnehageloven\) - Lovdata](http://www.lovdato.no))

Lov om grunnskoleopplæringa og den videregående opplæringa (opplæringslova). (2025). (hentet fra www.lovdato.no: [Lov om grunnskoleopplæringa og den videregående opplæringa \(opplæringslova\) - Lovdata](http://www.lovdato.no))

Nyhagen, M. S. (2021, NTNU)). *De fleste takler overgangen til ungdomsskolen bra*. (hentet fra www.forskning.no: [De fleste takler overgangen til ungdomsskolen bra](http://www.forskning.no))

Rammeplanen for barnehagen (2017). (hentet fra www.udir.no: [Rammeplan for barnehagen | udir.no](http://www.udir.no))

Spernes, K., Maugesten, M. (2023) *Overganger i skolen – fra barnetrinnet til ungdomstrinnet*. Oslo: Universitetsforlaget.

Stortingsmelding 6 (2019-2020). *Tett på – tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO*. (hentet fra www.regjeringen.no: [Meld. St. 6 \(2019–2020\) - regjeringen.no](http://www.regjeringen.no))

Stortingsmelding 21 (2020-2021). *Fullføringsreformen – med åpne dører til verden og fremtiden*. (hentet fra www.regjeringen.no: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-21-20202021/id2840771/>)

Aktuelle kvalitetsplaner i Lillestrøm kommune:

Kvalitetsplan barnehage – Kvalitetssikring av omsorgs-leke- og læringsmiljø

Kvalitetsplan barnehage og skole – språk, lesing og skriving

Kvalitetsplan barnehage og skole – regning

Kvalitetsplan skole – Læringsmiljø

Tips/inspirasjon:

[Overganger i små barns liv | Universitetet i Stavanger](#)

«Overgangskoffert» i Eidsvoll kommune

<https://www.eidsvoll.kommune.no/tjenester/barnehage/overgangskoffert/>

Vedlegg

Infoskriv om hvordan klassefordeling gjøres - barnehage

Infoskriv om hvordan klassefordeling gjøres - skole

Vedlegg 1

Eksempel av et «Informasjonsskriv til foresatte» som kan sendes ut sammen med offentliggjøring av klasselister for 8. trinn i juni

Skolens arbeid med overgang til ungdomsskolen starter allerede i oppstarten av 7.klasse. Vi har gjennom skoleåret hatt undervisning i blandede grupper der alle har blitt bedre kjent. Vi hadde en vellykket aktivitetsdag med Huttiheita Barneskole og Humpeditten Barneskole i april, der elevene fra alle tre skolene fikk treffes. Vi har hatt overføringsmøter og utviklingssamtaler der oppstart på ungdomsskolen er et tema. Alt dette gir oss et godt grunnlag for å sette klassene slik vi gjør.

Elevene er fordelt i x antall klasser, med xx-xx elever i hver klasse. Fordelingen er gjort i et samarbeid mellom alle tre barneskoler og ungdomsskolen. Klassesammensetting er en prosess der målet er et godt og trygt læringsmiljø. Skolene tar avgjørelser med bakgrunn i hvert enkelt barns beste, og gjør prioriteringer deretter. Vi har jobbet for en jevn fordeling av kjønn og skoler, slik at alle skal oppleve å få en ny start i en ny klasse.

Alle skal også ha med seg noen kjente fra egen skole, og elevene har blitt hørt i denne prosessen gjennom elevsamtaler og utviklingssamtaler. Det er også ulike tilrettelegginger og spesielle behov vi må ta hensyn til i en slik fordeling. Det er ikke nødvendigvis slik at nært vennskap er vektlagt, da vennskap fint kan ivaretas på tvers av klasser. Dette er det viktig å være klar over da vi opplever stort foreldreengasjement i denne prosessen, og at det i stor grad handler om vennskap. På ungdomsskolen vil også elevene ha tilknytning til hverandre på baser, i valgfag og i fordypningsfag.

Det er allikevel slik at det er vanskelig å forutse hvordan et klassemiljø utvikler seg etter oppstart. Det vil ikke gjøres noen endringer eller klassebytter i første omgang. Når det har gått seg litt til, vil ungdomsskolen vurdere om det er behov for endringer. Det gjøres i så fall i dialog med eleven og foresatte.

På selve besøksdagen og første skoledag vil det være mange spente elever. Vi snakker om dette på skolen, men vi vil også at dere tar en prat om det hjemme i forkant. Dere bør være forberedt på at noen vil være strålende fornøyd med ny klasse, og andre vil være skuffet for at det ikke ble helt slik de hadde håpet. Da er det også viktig for oss at dere møter barna deres klokt i dette, og snakker om at man må gi det litt tid i oppstart før man kan si noe om hvordan dette vil bli. Det er også lurt å bruke sommeren til å ta kontakt med nye klassevenner hvis man har mulighet til det.

Vedlegg 2

Eksempel av et «Informasjonsskriv til foresatte» som kan sendes ut sammen med offentliggjøring av klasselister for 1. trinn i juni

Arbeidet med overgang fra barnehagen til skole/SFO starter allerede høsten i det siste året i barnehagen. Skolen er kjent med at barnehagene har hatt ulike aktiviteter for å forberede barna, og at noen aktiviteter har vært gjennomført i blandede grupper, der barna har hatt anledning til å bli litt kjent med andre skolestartere på tvers av avdelinger og barnehager. Det ble gjennomført en vellykket aktivitetsdag/besøksdag med alle barnehager i opptaksområdet, der barna fra alle barnehagene i opptaksområdet fikk treffes. Vi har hatt overføringsmøter med barnehagene og barnehagene har hatt utviklingssamtaler der oppstart på skole og SFO har vært et tema. Alt dette gir skolen et godt grunnlag for å sette klassene slik vi gjør.

Barna er fordelt i x antall klasser, med xx-xx elever i hver klasse. Fordelingen er gjort etter innspill fra og i samarbeid mellom alle barnehager og skolen. Klassesammensetting er en prosess der målet er et godt og trygt læringsmiljø. Skolen tar avgjørelser med bakgrunn i hvert enkelt barns beste, og gjør prioriteringer deretter. Vi har jobbet for en jevn fordeling av kjønn og barnehager/bostedsadresser etc., slik at det ligger godt til rette for at nye vennskap kan oppstå.

Alle skal også ha med seg minst én/noen kjente fra egen barnehage (med noen få unntak; for eksempel barn som flyttet til skolekretsen rett før skolestart, eller barn som har gått i en barnehage med veldig få skolestartere), og barnas individuelle behov er hørt gjennom informasjon fra utviklingssamtaler med foreldrene i barnehagen. Det er også ulike tilrettelegginger og spesielle behov vi må ta hensyn til i en slik fordeling. Det er ikke nødvendigvis slik at nært vennskap er vektlagt i alle tilfeller, da vennskap fint kan ivaretas på tvers av klasser, når barna møtes ute i skolegården, og når barna møtes utenom skoletid for eksempel på SFO. Dette er det viktig å være klar over da vi opplever stort foreldreengasjement i denne prosessen, og at det i stor grad handler om vennskap.

Det er allikevel slik at det er vanskelig å forutse hvordan et klassemiljø utvikler seg etter oppstart. Det vil ikke gjøres noen endringer eller klassebytter i første omgang. Når det har gått seg litt til, vil skolen vurdere om det er behov for endringer. Det gjøres i så fall i dialog med eleven og foresatte.

På selve besøksdagen og første skoledag vil det være mange spente barn. Barnehagene snakker om dette med barna før sommerferien, men vi vil også at dere tar en prat om det hjemme i forkant. Dere bør være forberedt på at noen vil være strålende fornøyd med sin klasse, og andre vil være skuffet for at det ikke ble helt slik de hadde håpet, eller oppleve det som skummelt å bli kjent med nye ansikter. Da er det også viktig for oss at dere møter barna deres klokt i dette, og snakker om at man må gi det litt tid i oppstart før man kan si noe om hvordan dette vil bli. Det er også lurt å bruke sommeren til å at dere foreldre tar kontakt med andre foreldre som skal ha barn i samme klasse, og avtale for eksempel å møtes for å leke sammen og bli litt kjent, dersom man har mulighet til det.

